طرح درس روزانه

دانشگاه علوم پزشکی شیراز
دانشکده بهداشت
گروه بیولوژی و کنترل ناقلین بیماری ها

عنوان درس: **جوندگان مهم از نظر پزشکی و مبارزه با آنها**

سال تحصیلی : **۱۴۰۱-۱۴۰۰**	پیش نیاز یا هم نیاز: **ندارد**
نوع درس و تعداد واحد : **یک واحد نظری و یک واحد عملی**	نام مدرس : **دکتر سعید شهابی**
مقطع / رشته : **کارشناسی ارشد بیولوژی و کنترل ناقلین بیماری ها**	تعداد دانشجو : ۲ **نفر**
ترم : **سوم**	مدت کلاس : **۹۰ دقیقه**
*روز و ساعت برگزاری: **سه شنبه ۱۰-۸(نظری)**	**سه شنبه ۱۵ - ۱۳ (عملی)**

منابع درس:

-جمشید درویش، روش شناسی در بیوسیستماتیک جانوری: اصول مطالعات میدانی و آزمایشگاهی جونده شناسی،۱۳۹۴،انتشارات جهاد دانشگاهی

-اعتماد، اسماعیل،جوندگان و کلید تشخیص آنها، انجمن ملی حفاظت طبیعی و محیط زیست، آخرین چاپ

-صداقت محمد مهدی، شناخت و کنترل موش در محیط شهری، شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل شهر، آخرین چاپ

-سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، جوندگان از دیدگاه بهداشتی، اقتصادی و نظامی، انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، آخرین چاپ.

-حسن نکویی، مهدی آسمار، جونده شناسی پزشکی،انتشارات نوردانش، آخرین چاپ

امکانات آموزشی : کامپیوتر و ویدئو پروژکتور، ماژیک و وایت بورد

روش آموزش : سخنرانی و ارائه پاورپوینت ، سمینار دانشجویی، پرسش و پاسخ و کلاس های عملی در آزمایشگاه

اجزا و شیوه اجرای درس نظری (مدت زمان : ۹۰ دقیقه)

• **مقدمه**	مدت زمان : **۱۰ دقیقه**
• **کلیات درس**	
✓ بخش اول درس	مدت زمان : **۲۵ دقیقه**
✓ پرسش و پاسخ و استراحت	مدت زمان : **۱۵ دقیقه**
✓ بخش دوم درس و یا سمینار دانشجویی	مدت زمان : **۲۵ دقیقه**
• **جمع بندی و نتیجه گیری**	مدت زمان : **۵ دقیقه**
• **ارزشیابی درس**	
✓ سوال شفاهی و پرسش و پرسش و پاسخ از دانشجویان	مدت زمان : **۱۰ دقیقه**

❖ نحوه محاسبه نمره کل (۲۰): **سمینار، پایان ترم**

❖ **مقررات**

- حداقل نمره قبولی : ۱۰
- تعداددفعات مجاز غیبت در کلاس: **دو جلسه نظری و دو جلسه عملی**

جلسه اول (نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۶/۳۰**

عناوین درس : مقدمه وکلیات، اهمیت مطالعه جوندگان، ویژگی های جوندگان و فیلوژنی آنها

هدف کلی درس: آشنایی با جوندگان، ویژگی های آنها، طبقه بندی و جایگاه تاکسونومیکی آنها در رده پستانداران

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- ✓ ویژگی های کلیدی جوندگان و جایگاه فیلوژنتیکی آن در رده پستانداران را بداند
- ✓ جوندگان را از سایر راسته های پستانداران تشخیص دهد
- ✓ ویژگی های زیستی و ریختی آنها را بداند
- ✓ دامنه انتشار و محل زندگی آنها را بداند
- ✓ بیولوژی تولید مثل جوندگان را بداند
- ✓ حواس و رفتار جوندگان را بشناسد
- ✓ بوم شناسی، زیستگاه، تغذیه و پراکنش جهانی آنها را بداند
- ✓ اهمیت بهداشتی، اقتصادی جوندگان را بداند

جلسه دوم(نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۷/۶**

عناوین درس : انواع روش های تشخیصی جوندگان و تعیین گونه آنها

هدف کلی درس: آشنایی با روشهای بیوسیستماتیکی در تشخیص جوندگان با تاکید بر ریخت شناسی آنها

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- ✓ تشخیص دهد که در صورت عدم توانایی در تشخیص ریختی جوندگان از چه روش های دیگری می تواند استفاده کند
- ✓ روش های مختلف شناسایی و تعیین هویت جوندگان را بداند
- ✓ با روش های نوین و ملکولی در شناسایی جوندگان آشنایی داشته باشد
- ✓ با انواع کاریوتیپ و اهمیت آن در تاکسونومی جوندگان آشنایی داشته باشد
- ✓ با روش های ژئومتری آشنایی داشته باشد
- ✓ ریخت شناسی جمجمه و صفات خارجی جوندگان را بشناسد
- ✓ با بیومتری و آنالیزهای آماری ابتدایی آشنایی داشته باشد
- ✓ کلید های شناسایی جوندگان را بشناسد

جلسه سوم (نظری) سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۷/۱۳**

عناوین درس : بیماری های منتقله توسط جوندگان و اکتو پارازیت های مهم آنها

هدف کلی درس: شناخت بیماری های مهم منتقله توسط جوندگان و نقش اکتوپارازیت های آنها در انتقال بیماری ها

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- ✓ اکتوپارازیت های مهم جوندگان و نقش آنها در انتقال بیماری را بداند
- ✓ پاتوژن های مختلف قابل انتقال توسط جوندگان و بیماری های مربوطه را بداند
- ✓ نقش جوندگان به عنوان مخزن و میزبان واسط بیماری ها را بداند
- ✓ انواع مختلف بیماری های ویروسی و باکتریایی منتقله توسط جوندگان را بداند
- ✓ انواع بیماری های انگلی مرتبط با تک یاخته های خونی و نسجی و روده ای مرتبط با جوندگان را بداند
- ✓ انواع کرم های روده ای جوندگان و نقش آنها در انتقال انگل به انسان را بداند
- ✓ سیکل انگل لیشمانیا در بدن مهره داران و بی مهره ها و نقش جونگان را در سیر انتقال بیماری بداند

جلسه چهارم (نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۷/۲۰**

عناوین درس : انواع جوندگان مهم از نظر پزشکی و پراکنش آنها در ایران

هدف کلی درس: شناخت جوندگان مهم از نظرپزشکی و پراکنش آنها در ایران

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند

- ✓ رده بندی جوندگان ایران را بداند
- ✓ گونه های مهم از نظر پزشکی و نقش هر کدام در انتقال بیماری های مختلف را بداند
- ✓ پراکنش هر کدام از جوندگان در ایران را بداند
- ✓ گونه های معرفی شده و بومی ایران را بداند
- ✓ گونه های مهم آفت شهری و گونه های مهم در بهداشت شهر و روستا را بشناسد
- ✓ گونه های مهاجم و غیر بومی و اهمیت آنها در بهداشت و سلامت و راه های کنترل آنها را بداند
- ✓ گونه های مهم جوندگان مخزن لیشمانیا در ایران را بداند

جلسه پنجم (نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۷/۲۷**

عناوین درس : بیولوژی، اکولوژی و تشخیص زیر راسته های جوندگان

هدف کلی درس: آشنایی با ویژگی های مهم زیستی، بوم شناسی و رده بندی زیرراسته های جوندگان در ایران

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- ▪ رده بندی جدید جوندگان در ایران را بداند
- ▪ زیر راسته های جوندگان در ایران، بیولوژی و تفاوت آنها را بداند
- ▪ خانواده ها و زیر خانواده ها و تنوع گونه ای تشی شکلان را بداند
- ▪ خانواده ها و زیر خانواده ها و تنوع گونه ای سنجاب شکلان را بداند
- ▪ خانواده ها و زیر خانواده ها و تنوع گونه ای موش شکلان را بداند
- ▪ پراکنش جهانی آنها و پراکنش هر کدام در ایران را بداند
- ▪ با اکولوژی، زیستگاه و ویژگی های مختص هر زیرراسته در ایران آشنایی داشته باشد

جلسه ششم (نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۸/۴**

عناوین درس : تشخیص، بوم شناسی و بیولوژی جوندگان زیر راسته موش شکلان بخش اول

هدف کلی درس: آشنایی با گونه های مهم زیر راسته موش شکلان، شناسایی و اکولوژی آنها در ایران

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- بالا خانواده موش های دوپا و بالاخانواده دیپودیده و بیولوژی آنها را بداند
- بالاخانواده میوروئیده و خانواده های آنها را بشناسد
- با خانواده میوریده و زیرخانواده های آنها، اکولوژی، رفتار، تفاوت های ریختی و بیولوژی آنها را بداند
- با اکولوژی و بیولوژی و رده بندی خانواده زیبا موش و پراکنش گونه های آن در ایران آشنایی داشته باشد
- خانواده هامسترها، رده بندی، بیولوژی و تفاوت زیرخانواده ها و جنس های آن را بشناسد
- زیرخانواده و جنس های موش های دوپا، بیولوژی و اکولوژی و راه های شناسایی آنها را بداند
- رده بندی، بیولوژی و اکولوژی گونه های مهم زیرخانواده ژربلینه را بداند
- گونه های جرد، ریخت شناسی، بیولوژی، اکولوژی، پراکنش و تفاوت آنها را بداند
- بیولوژی، رفتار و ریخت شناسی رت ها و موش خانگی رابداند
- پراکنش گونه های مهم از نظرپزشکی در ایران را بداند

جلسه هفتم (نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۸/۱۱**

عناوین درس : اصول و روشهای مبارزه با جوندگان

هدف کلی درس: آشنایی با اصول مبارزه و روش های مختلف مبارزه با جوندگان

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- روش های صید و بررسی وجود و وفور جوندگان را بداند
- انواع روش های مبارزه با جوندگان را بداند
- اصول مبارزه با جوندگان و مسائل زیست محیطی را بداند
- اهمیت فرهنگسازی و بهسازی محیط در کنترل جوندگان را بداند
- شرایط، محدودیت ها و کاربرد هر روش را بداند
- روش های فیزیکی-مکانیکی در مبارزه با جوندگان را بداند
- روش های بیولوژیک و مدیریت تلفیقی آفات در مبارزه با جوندگان را بداند
- روش های نوین ژنتیکی و میکروبی در کنترل جوندگان را بداند

جلسه هشتم (نظری) : سه **شنبه ۱۰-۸** تاریخ: **۱۴۰۰/۸/۱۸**

عناوین درس : روش های شیمیایی کنترل جوندگان و مقاومت جوندگان نسبت به سموم، اثربخشی آنها

هدف کلی درس: آشنایی با روش شیمیایی کنترل جوندگان و انواع جونده کش ها و مقاومت جوندگان نسبت به سموم و اثربخشی آنها

اهداف جزئی :

دانشجو بایستی بتواند :

- روش شیمیایی و محدودیت ها و شرایط استفاده از آن در کنترل جوندگان را بداند
- نحوه کار، فرمولاسیون و انوع سموم جونده کش را بداند
- انواع طعمه های مناسب مبارزه شیمیایی را بداند
- مکانیسم عمل جونده کش ها و اثر آن بر بدن جوندگان را بداند
- محدودیت ها، اثر برمحیط زیست، مزایا و مضرات استفاده از انواع جونده کش را بداند
- انواع مسمومیت و پادزهرهای مسمومیت را بداند
- مقاومت جوندگان نسبت به سموم مختلف و اثر بخشی و مکانیسم آنها را بداند

۳۴ ساعت عملی شامل عناوین زیر می باشد و دانشجو بایستی به طور عملی موارد زیر را در آزمایشگاه یاد بگیرد:

آشنایی با روش های صید و نگهداری جوندگان، تله گذاری (تله کشت گیر و زنده گیر)

آشنایی با روش های تشخیص جوندگان مهم از نظر پزشکی

(ریخت شناسی، ژئومتری –مورفومتری، کاریولوژی و روش های مولکولی)

آماده سازی جمجمه جوندگان ونگهداری آنها

اندازه گیری صفات مهم ریختی ،جمجمه ای و دندانی جوندگان با کولیس

کار با کلید های شناسایی جوندگان و راه های شناسایی آنها

خونگیری از جوندگان، جداسازی سرم و تهیه گسترش خونی

تشریح و نمونه برداری از بافت های مهم بدن جوندگان

انواع تزریقات (عضلانی، صفاقی و زیرپوستی) ، تزریق دارو، ایجاد زخم لیشمانیا و سرطانی کردن حیوانات آزمایشگاهی

آشنایی با روش های جداسازی اکتوپارازیت ها و انگل های روده ای

آشنایی با نحوه مطالعه انگل های خونی جوندگان (برای مثال لیشمانیا)،

شناسایی اکتوپارازیت های جوندگان و آشنایی با انگل های روده ای و خونی

بازدید از لانه حیوانات و آشنایی با حیوانات آزمایشگاهی و کار با آنها

روش تهیه طعمه های آغشته به سموم، لانه یابی و لانه کوبی جوندگان مخزن لیشمانیا

تاکسیدرمی و آماده سازی جوندگان جهت نگهداری در موزه

تخمین جمعیت جوندگان